

academie

ROLDUC

Lezingen in Rolduc

2015 - 2016

Filosofie * Geschiedenis * Sociale Leer *
Christelijke ethiek * Cultuur * Bijbel * Religies
in gesprek

INLEIDING

De lezingencyclus van de Academie Rolduc gaat haar tweede jaar in. De belangstelling en de interesse in het eerste jaar waren indrukwekkend en zeer bemoedigend. In een complexe en snel ontwikkelende samenleving worden de vragen en gebeurtenissen echter niet minder. Daarom biedt de Academie u ook in het studiejaar 2015/2016 een aantal avonden aan, om kwesties uit samenleving, cultuur, religie, moraal en filosofie nader onder ogen te zien. Iedereen is van harte welkom om ook in het nieuwe seizoen te luisteren, te discussiëren en met elkaar van gedachten te wisselen. Vanuit een katholieke achtergrond wil de Academie Rolduc zich mengen in het brede maatschappelijk debat omtrent vele interessante en invloedrijke thema's.

Dr. Detlef Rohling

Structuur van de avonden:

19.00 - 19.45 uur: 1^e gedeelte

19.45 - 20.00 uur: koffiepauze

20.00 - 20.45 uur: 2^e gedeelte

20.45 - 21.30 uur: vragen en open dialoog

Na afloop van de avond is er de mogelijkheid om in de recreatie van het seminarie met elkaar en de spreker(s) van die avond over het onderwerp en anderszins na te praten. De plaats van alle lezingen is het seminarie gedeelte van de abdij Rolduc.

FILOSOFIE

Een warm hart voor barmhartigheid!?

Filosofische aantekeningen bij een ambivalent begrip.

De aloude deugd van barmhartigheid lijkt op het eerste gezicht in een technocratische samenleving een kwijnend bestaan te leiden. Waar productiviteit en prestaties tellen, daar komt een tussenmenselijke houding van zachtheid en medelijden sterk onder druk te staan. En was het niet al Friedrich Nietzsche die in het bijzonder de christenen het verwijt maakte met hun barmhartigheid en zachtzinnigheid de vooruitgang van de mensheid te belemmeren?

Desondanks is het begrip van 'barmhartigheid' op een veelvuldige wijze aan een 'revival' bezig. Wereldwijd zoeken regeringen naar 'menselijk-barmhartige' oplossingen voor de globale vluchtelingenproblematiek. Binnen het kader van levensbeëindiging wordt de roep om een 'barmhartig' sterven steeds indringender.

De haast vergeten 'lichamelijke en geestelijke werken van barmhartigheid' omvatten met een grote vanzelfsprekendheid hele sectoren van onze samenleving, want wij verzorgen zieken, begraven doden, onderwijzen onwetenden of troosten bedroefden, om maar enkele van deze 'oude werken van barmhartigheid' te noemen. En de aankondiging van Paus Franciscus tot een 'heilig jaar van de barmhartigheid' roept op, om zelfs het "geheim van de barmhartigheid steeds opnieuw onder ogen te zien".

De variatie van contexten waarbinnen de 'barmhartigheid' (weer) een plaats heeft, zou niet groter kunnen zijn. Met verstand en hart willen wij daarom via enkele filosofische denkwegen de veelvuldige betekenissen van 'barmhartigheid' dichter op het spoor komen.

Vrijdag 2 oktober 2015, 19.00 uur

Inleider: Dr. Detlef Rohling, priester van het bisdom Roermond. Gepromoveerd aan de universiteit van Keulen tot doctor in de filosofie. Hij is docent filosofie aan het Grootseminarie Rolduc en hier tevens bibliothecaris.

GESCHIEDENIS

4

Zeventig jaar na Tweede Wereldoorlog

De Verlichting is een stroming uit de achttiende eeuw. Zij benadrukt sterk het verstand en heeft minder aandacht voor wat door het intellect niet bewijsbaar is. In de volgende eeuwen kreeg de Verlichting meerdere dochters: liberalisme, communisme en socialisme. Ook fascisme en nazi-heidendom kunnen in deze opsomming worden opgenomen.

In de voordracht willen wij nagaan hoe het nazidom dacht over God en kerk, over geloof en moraal. De nazi's ontwikkelden een eigen vorm van heidendom. Wij willen nagaan wat dit inhield en de vraag stellen in hoeverre sporen van het nazi-heidendom in de zeventig jaren sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog in het secularisme een plaats hebben gekregen.

Vrijdag, 20 november 2015, 19:00 uur

Inleider: Dr. Paul Hamans, priester van het Bisdom Roermond, docent kerkgeschiedenis aan het Grootseminarie Rolduc. Schrijver van diverse boeken over de kerkgeschiedenis.

SOCIALE LEER VAN DE KERK

Paus Franciscus over het goede samenleven: nieuwe impulsen voor de katholieke sociale leer

Paus Franciscus geeft de reflectie op de goede (wereld-) samenleving nieuwe impulsen: met een veelzeggend symbolisch gebaar als de voetwassing van gevangenen en met pittige uitspraken. Maar wat is precies de achtergrond van de pauselijke stellingnames rond de vreemdelingen die naar Europa willen, en zijn rol bij de historische toenadering tussen Cuba en de VS? En wat heeft de paus ons te zeggen over duurzame ontwikkeling en ecologie?

We bespreken deze avond niet enkel de pauselijke stellingnames zelf, maar juist de achtergrond ervan in de katholieke sociale leer. Bijzondere aandacht besteden we aan het denken van een van de theologische leermeesters van paus Franciscus, J. Scannone, die een 'theologie voor het volk' ontwierp. Een nieuwe bevrijdingstheologie? '

Vrijdag, 18 december 2015, 19:00 uur

Inleider: Prof. dr. Fred van Iersel, is bijzonder hoogleraar geestelijke verzorging bij de krijgsmacht aan Tilburg University en doceert sociale leer aan verschillende opleidingen in Nederland en België. Hij publiceert vooral over religie en conflict, vrede en veiligheid.

5

FILOSOFIE

De eindige mens in het 'oneindige' universum

In de veelbekeken en bijzonder indrukwekkende film 'Interstellar', (2014) is een kleine groep astronauten via een wormgat op reis naar een ander sterrenstelsel om daar op zoek te gaan naar een bewoonbare planeet: voor de mens is er op aarde geen toekomst meer. In deze film is er met behulp van computers op de technisch meest moderne wijze gebruik gemaakt van de recentste natuurkundige theorieën zoals deze betrekking hebben op de oorsprong, de ontwikkeling en de bouw van het heelal. Er is dan ook sprake van een visueel spektakel.

Maar buiten dat gaat de film eigenlijk ook over iets anders: door heel de film heen komt steeds de grote vraag naar voren, op een directe of indirecte wijze gesteld, wie wij mensen nu eigenlijk zijn en hoe wij ons, wat onze wezensbepaling betreft, verhouden tot het 'oneindige' universum waarin wij ons bevinden.

Nu is die vraag niet nieuw. Sterker nog: zij is in de filosofie al zo'n 2500 jaar oud. In deze lezing wordt zij met nadruk aan de orde gesteld en wordt er geprobeerd om een beeld te geven van de verschillende wijzen van beantwoording zoals deze in de loop van de wijsgerige geschiedenis naar voren zijn gekomen. Het zal hierbij duidelijk worden dat er gedurende al die eeuwen nogal wat veranderingen met betrekking tot die antwoorden hebben plaatsgevonden en dat deze tot belangrijke en soms ronduit dramatische gevolgen hebben geleid. De weg van de eerste Griekse filosofen toen naar een kosmoloog als Stephen Hawking nu, is immers lang. Middeleeuwen, renaissance mensen, negentiende-eeuwen en de intellectuele vertegenwoordigers van onze eigen tijd bevonden en bevinden zich in een doorgaande uitwisseling van gedachten waarin wetenschap, theologie en filosofie allen een rol van betekenis opeisen.

Velen denken dat een definitieve oplossing van het vraagstuk nooit gegeven kan worden. Anderen daarentegen zijn niet zo pessimistisch: zij zijn van mening dat de beantwoording er al is, of dat zij er, in welke toekomst dan ook, beslist zal komen. De lezing wil met betrekking tot deze problematiek enige helderheid verschaffen, waardoor de toehoorders hopelijk in staat zullen zijn om een begin te maken met dat wat als een eigen standpuntbepaling kan worden gezien.

6

Vrijdag, 22 januari 2016, 19:00 uur

*Inleider: **Drs. Hubert Timmermans**, FRAS: filosoof en taalkundige. Docent Kosmologie aan het Grootseminarie Rolduc, docent filosofie aan het Center for European Studies, Maastricht University. Fellow van de Royal Astronomical Society (Londen).*

CHRISTELIJKE ETHIEK

Huwelijk en Gezin

De bisschoppensynodes die in 2014 en 2015 door paus Franciscus bij elkaar zijn geroepen over het huwelijk en het gezin, spreken een onderwerp aan dat veel mensen zeer ter harte gaat. Zowel zij die een grotere openheid verlangen in de kerkelijke leer over het huwelijk, als zij die juist zeer hechten aan de traditionele verkondiging van de moraal, voelen zich zeer aangesproken door de thematiek van de synode. Voor een goed begrip van wat er besproken is in deze twee belangrijke kerkelijke vergaderingen is het goed om een overzicht te hebben van het verloop van de discussies en van wat er in de zijlijn van de synodes (door het jaar heen) aan bijdragen is geleverd.

In deze academie-lezing zullen deze, vaak felle, discussies worden beschreven en komt ook naar voren wat de synodevaders nu wél of juist niet aan hebben willen spreken. Verder wordt er ingegaan op de mogelijkheden en onmogelijkheden die sommige voorstellen tot vernieuwing met zich meebrengen. Juist op dit punt bevindt zich immers vaak de discussie, die een weg probeert te vinden tussen de overtuigingen rond huwelijk en gezin die in de loop van de tijd zo gegroeid zijn, en de onveranderlijke waarheid van het evangelie waaraan iedere christen trouw zal moeten blijven.

Vrijdag, 19 februari 2016, 19:00 uur

Inleider: Dr. Lambert Hendriks, priester van het bisdom Roermond. Gepromoveerd tot doctor in de gewijde theologie aan de Lateraanse universiteit in Rome. Docent ethiek en moraaltheologie aan het Grootseminarie Rolduc en tevens vicerector en studieprefect van dit instituut.

CHRISTELIJKE CULTUUR

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Passio D.N.J.C. secundum Matthaeum (1729/1736)
(*Matthäus-Passion B.W.V. 244*)

Tekstschrijver Picander volgt voor dit oratorium het liturgische oer-procedé: bijbeltekst - beschouwing - gebed. Voor de kerkganger in Bach's tijd was het deelnemen aan de Goede Vrijdagviering en het meebeleven van de passie ook werkelijk een liturgisch gebeuren, en minder een muzikaal concertante belevens. Naast het citeren van de letterlijke bijbeltekst, die bij Matthäus een dramatische kracht heeft door het veelvuldig gebruik van indirecte en directe rede, volgen beschouwende teksten die de bruidsmystiek van het Oude Verbond vervlechten met de innerlijke, actuele piëtistische geloofsbeleving van de toenmalige gelovige: Jezus lijdt op dit moment uit liefde voor mijn zonden. Het barokke piëtisme (bevindelijkheid) past de bruidsmystiek rechtstreeks op Jezus toe: "Jezus strekt zijn hand verlossend naar ons uit; komt in zijn armen!" (Alt-aria nr 70). De gelovige luisteraars in de tijd van Bach sloten zich bij deze beschouwingen aan door het biddend zingen van koralen.

8

Na een inleiding over de traditie van de gezongen passie, worden in de voordracht enkele momenten uit de Matthäus-Passion als pars pro toto van bovengenoemd procedé uitgewerkt (met luistervoorbeelden). De studie van Bach's meesterwerk wordt met het beschouwen van de teksten als bron voor de muzikale inspiratie, naast een intense muzikale ervaring, een geestelijke meditatie.

Vrijdag, 11 maart 2016, 19:00 uur

Inleider: **Diaken Dr. Gerard Sars.** *Gepromoveerd tot doctor in de muzikwetenschappen aan de Johannes Gutenberg-universiteit van Mainz. Diaken in de St. Mattiasparochie te Posterholt. Werkzaam als geestelijk verzorger aan verpleeghuis St. Camillus te Roermond.*

BIJBEL

Vrouwen aan de grens

De Bijbel staat overwegend te boek als 'patriarchaal': de teksten, vooral van het Oude Testament, zijn ontstaan in een tijd waarin familie en samenleving onder het gezag van de man stonden. Het gevolg is, bijvoorbeeld, dat de hoofdpersonen van de verhalende teksten meestal mannen zijn. Toen de verschillende fragmenten en tekstsoorten eenmaal waren gebundeld in de Bijbel, bleef ook het lezen en interpreteren van deze aloude teksten overwegend in de hand van geleerde mannen.

Toch speelt de vrouw wel degelijk haar rol. Het patriarchale karakter kunnen we niet veranderen, maar we kunnen wel proberen anders te kijken. En dan blijkt vaak hoe gewichtig de rol van vrouwen is geweest in de geschiedenis van het volk Israël en in het leven van Jezus en zijn leerlingen.

Op deze avond gaan we lezen en leren, zodat ons inzicht toeneemt en onze bezieling verdiept wordt.

Vrijdag, 22 april 2016, 19:00 uur

Inleidster: Dr. Lia van Aalsum, theologe voor professionele spiritualiteit, bekend van publicaties, lezingen en trainingen op het vlak van Spiritualiteit & Onderwijs / Spiritualiteit en Bijbel

RELIGIES IN GESPREK

Boeddha in de etalage?

Het valt op dat tegenwoordig overal Boeddha's te zien zijn: In de tuincentra, in de etalages en zelfs in de woonkamer van mensen die zich christelijk noemen. Hoe kan dit en waar komt dit fenomeen vandaan? Door de toenemende secularisering is er in de tweede helft van de 20e eeuw een kloof ontstaan tussen de maatschappelijke ontwikkeling en het christendom. Maar Oosterse invloeden alsook de

algehele psychologisering hebben ervoor gezorgd dat deze leegte een nieuwe invulling kreeg. In dit verband kwamen ook Oosterse religieuze visies met hun verschillende symbolen hier in het Westen terecht. Er ontstonden alternatieve religieuze bewegingen en mensen gingen op deze 'supermarkt' der religies hun eigen gelovige puzzel samenstellen. Maar als je religieuze symbolen uit hun oorspronkelijke context ruikt, werken zij dan nog? Al snel worden zij met eigen voorstellingen en verwachtingen bekleed. Sommige mensen gaan religieuze symbolen gewoon als decoratie gebruiken, voor anderen kan een symbool een uiting van bepaalde verlangens (naar vrede en innerlijke rust) of een wegwijzer zijn.

Een grote vergissing ligt echter erin als mensen denken dat zij het geluk of de gelukzaligheid zelf kunnen bewerkstelligen. Want elke poging tot 'zelfverlossing' heeft haar grenzen, er komt het moment dat de mens op de werking van de Genade aangewezen is. Dit is ook in de Oosterse religies bekend, maar de (post-)moderne westerse mens met zijn dogma van de maakbaarheid van het leven laat dit graag buiten beschouwing. Spirituele mensen doen dan niet zelden de verrassende ervaring op dat échte spiritualiteit om consequenties vraagt en soms ook met een hoop leed gepaard kan gaan. Ook al gebruiken zij niet het symbool van het (christelijke) Kruis, zo gaan zij toch het kruis ervaren.

Vrijdag, 10 juni 2016, 19:00 uur

Inleidster: Drs. Helene Etminan, Godsdienstwetenschapper en docente wereldreligies aan het Theologisch Instituut Rolduc (TIR).

THEOLOGISCH INSTITUUT ROLDUC

Het Theologisch Instituut Rolduc (TIR) is een kerkelijke onderwijsinstelling voor katholieke theologie, van het Bisdom Roermond.

Het TIR heeft het doel een filosofische, theologische en pastorale opleiding te verzorgen voor hen die als:

- permanent diaken,
- pastorale medewerk(st)er of als
- assistent geestelijke verzorg(st)er willen gaan werken in of vanuit de Kerk.

Ook is er een opleiding voor hen die in het middelbaar onderwijs het vak:

- godsdienst / levensbeschouwing (erbij) willen doceren (indien reeds onderwijsbevoegd).
- Voor geïnteresseerden is het mogelijk afzonderlijke colleges als cursist te volgen (examenverplichting).

Voor informatie over het TIR kunt u terecht bij:

- **Rector Jan Vries,**
Tel.: +31 (0)45-546 68 10
+31 (0)6-51 18 78 63
E-mail: rector@rolduc.nl

of

- **Diaken Ton Batens, studief prefect TIR**
Tel.: +31 (0)6 15 85 80 42
E-mail: diaken.batens@gmail.com

Op 11 juni 2016 (10:00 uur) zal er weer een uitgebreide info-ochtend voor geïnteresseerden gehouden worden. Berichtgeving volgt t.z.t.

BIBLIOTHEEK ROLDUC

Het Grootseminarie Rolduc, waar alle lezingen van de Academie plaatsvinden, beschikt over een zeer uitgebreide bibliotheek. Naast de hoofdisciplines van filosofie en theologie, is er ook een ruim aanbod aan literatuur over spiritualiteit, (kerk-)geschiedenis, heiligenlevens en Limburgensia (Limburgse cultuur en geschiedenis). Het staat iedereen vrij om (gratis) lid te worden van de bibliotheek en de eigen geest zodoende te verrijken en te verdiepen. De bibliotheek is van maandag t/m vrijdag geopend van 13.00 – 16.30 uur.

Een eerste indruk biedt bovendien de online-catalogus op: www.rolduc.nl of het contact met de medewerkers onder: bibliotheek@rolduc.nl of telefonisch (045-5466821)

Informatie en aanmelding voor de lezingen van de Academie Rolduc:

De lezingen vinden plaats in het seminarie gedeelte van de **Abdij Rolduc**
Heijendallaan 82, 6464 EP Kerkrade
(Navigatie instellen op Kerkrade, Roderlandbaan)

De kosten zijn per avond: € 5,-. Ter plaatse te voldoen.

Aanmelding is gewenst (bij voorkeur per e-mail) bij:
Diaken Ton Batens

E-mail: academie.rolduc@gmail.com

Tel.: +31 (0)6 15 85 80 42

Omgeving Kerkrade / Herzogenrath:

